

MAGYAR NÉP

POLITIKAI, GAZDASÁGI, SZÉPIRODALMI
KÉPES HETILAP

Előfizetési árak:

Egész évre	66 L.
Fél évre	35 L.
Negyed évre	18 L.
Egy szám ára	1.50 L.

Felelős szerkesztő:

DR. NALÁCZY ISTVÁN.

Főszerkesztő:

GYALLAY DOMOKOS.

Megjelenik minden szombaton

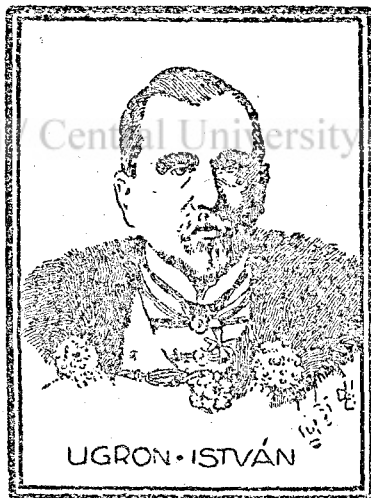
Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Str. Regina Maria (v. Deák F.-u.) 35. sz.

POLITIKA.

Bemutatjuk olvasóinknak a magyarság politikai küzdelmeinek három vezéregyéniségét.

1. *Ugron István* volt rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, a Magyar Szövetségnek és utóbb a Magyar Pártnak alelnöke. Az Intéző Bizottság báró Jósika Sámuel elnök elhalálása miatt őt kérte fel a Párt elnöki teendőinek ideiglenes vezetésére, amíg az elnöki szék rendes nagy-

UGRON ISTVÁN

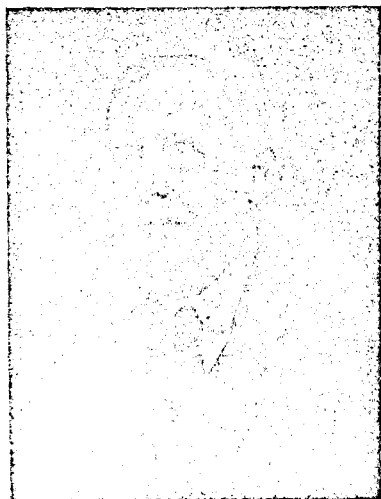
állandóan élénk részt vesz a magyarság minden mozgalmában. A marosvásárhelyi nagygyűlés előkészítése az ő fáradhatatlan ügybuzgóságáról tett tanulságot.

Mindhárom vezérférfiú képét abból az alkalomból közöljük, hogy a magyar kisebbség érdekében a kormánykörök felkérésére nemrégiben fontos tanácskozásokat folytattak Bukarestben.

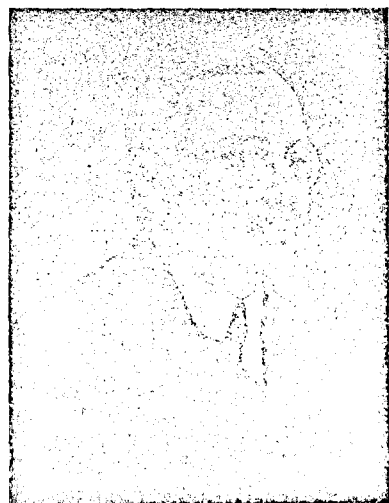
gyűlés keretében annak idején betöltést nyer.

2. *Dr. Grandpierre Emil* a Magyar Párt ügyvezető alelnöke, volt kormánybiztos. A Magyar Szövetség és később a Magyar Párt megszervezése körül megbecsülhetetlen érdemeket szerzett.

3. *Dr. Hajdu István* marosvásárhelyi ügyvéd, a *Székelyföld* című lap felelős szerkesztője, a Magyar Párt marosvásárhelyi tagozatának ügyvezető alelnöke. A román imperium kiterjesztése óta

Dr. Grandpierre Emil.

Dr. Hajdu István.

A román politika hirei.

Maniu kihallgatáson volt a királynál. Maniu Gyula, a nemzeti párt vezére, a királynál a sinajai kastélyban kihallgatáson jelent meg és a királlyal együtt ebédelt. A kihallgatásnak politikai körökben nagy jelentőséget tulajdonítanak, mert az alkotmány megszavazása óta a király most érintkezett először a nemzeti párttal. Hir szerint Maniu részletesen indokolta, hogy a nemzeti párt miért foglalt állást az alkotmány ellen.

Meghiusult egyesülés. A román nemzeti párt és a parasztpárt között tárgyalások folytak az együttműködés biztosítására. A megegyezés meghiúsult, mert a parasztpárt nem volt hajlandó elfogadni a nemzeti párt azon követeléseit, amelyek általános nemzeti célokat s nem csupán osztályérdekeket tartanak szem előtt.

Kellemetlen hangok. A román sajtóban sok panaszhangzik el arra nézve, hogy a külföld rossz véleményét táplál a román közállapotok iránt. Legutóbb a *Le Journal* című párisi nagy újságban jelent meg egy heves hangú, támadó cikk Románia ellen. A cikk azt veti szemére a román kormánynak, hogy az idegen alattvalók vagyoni érdekeltségeit nem részesíti kellő védelemben s e tekintetben még a franciákkal szemben sem tanúsít méltányosságot.

A pénzügyminiszter külföldi útja. Brătianu Vintilla külföldre utazik, hogy Románia számára a jövőtételeből nagyobb összeget biztosítson. Hir szerint az utnak más célja is van, nevezetesen egy nagyobb külföldi kölcsön fölvétele. A kölcsönért zálogul a petroleumforrásokat kötnék le. Ellenzéki lapok nem jósolnak sikert a pénzügyminiszter útjának, mivel a külföld bizalmatlan a román kormány iránt.

A Magyar Párt köréből.

Ismeretes olvasóink előtt, hogy a Magyar Párt május 22-én a magyar iskolákat és így a magyar kultúrát ért sérelmek orvoslása tárgyában Marosvásárhelyen rendkívüli nagygyűlést tartott. A nagygyűlés az iskolai kérdésben határozati javaslatot fogadott el, amelyet teljes szövegében idej 22-ik számunkban közöltünk. A gyűlés ugyanakkor utasította az Elnökséget, hogy megfelelő memorandumot dolgozzon ki a határozati javaslat kíséretéül. Elnökség az emlékiratot elkészítette és azt a határozati javaslattal együtt e hó 23-án átnyújtotta a miniszterelnöknek, a két ház elnökségének és a király személye körüli miniszterének. A memorandum arra kéri az illetékes tényezőket, hogy a határozati javaslatban kifejtett álláspont az iskolakérdés küszöbön álló rendezésénél alapul elfogadtassék és ez alapon a már meglevő, vagy ezután létesítendő iskolái, intézményei nyilvánossági joggal, vagyis teljes egyenjogúsággal folytathassák működésüket.

A Párt Intéző Bizottsága július 12-én tartott ülésében állást foglalt a hadizóna megszüntetése és a választói névjegyzékek megfelelő kiigazítása ügyében is. Az idevonatkozólag elkészített felterjesztés a miniszterelnökhöz, illetve belügyminiszterhez beterjesztette.

Behatóan foglalkozott az Intéző Bizottság a Párt vidéki szerveinek kiépítésével. E szervek kiépítése folyamatban van és rövid időn belül befejeződnek a szervezési munkálatok. A Párt ügyviteli szabályzata az augusztus 12-én tartandó ülésen kerül végleges megválasztás alá.

KÜLFÖLDRE

A bulgár helyzet.

Az európai diplomáciának még mindig sok gondot okoz, hogy Bulgária újjászervezése hová fog vezetni. *Ninčićs* szerb külügyminiszter legutóbbi parlamenti beszédjében a háborús láma elcsitítására törekedett. Szavából kiérzik, hogy a nagyhatalmak egyáltalán nem helyeselnék a mai bulgár kormány megítáadását, sőt a kisanant egyes államai is nagy óvatosságot áruálnak el a bulgár eseményekkel szemben. A bulgár külügyminiszter szintén megszólalt és beszédében kijelentette, hogy Bulgária új kormánya békére törekszik. Megállapítja, hogy Románia, Olaszország és Magyarország rokonérzéssel fogadták a forradalmat, míg a csehek és szerbek ellene nyilatkoztak. Az új kormány mindent elkövet, hogy az előbbi zsarnok-uralomnak a nyomait is eltüntesse.

Merész következtetések. Bukaresti lapok a párisi *Excelsior* című lap egyik cikkéről írnak, amely a tudósító Görögországból küldött be. A tudósító szerint diplomáciai okmányokból meg lehetett állapítani, hogy Németország és Oroszország a kisanant ellen szövetségekbe. A szövetségben a tudósító szerint benne volna Magyarország, Bulgária és Törökország is. Ez az öt ország szeptemberben akarta volna megtámadni a kisanantot. Nem nehéz megállapítani, hogy a párisi lap a merész következtetésekkel rá akar ijeszteni a kisananttra, hogy Franciaország mellett tűzön-sízen kitarítsanak.

Magyar-szerb szövetségről beszélnek. Hogy a bulgár események milyen idegességet teremtettek a Balkánon, eléggé jellemzi az a körülmény, hogy Belgrádban magyar-szerb szövetség szükségéről beszélnek. A szerbek alkalmasint most még jobban ráeszméltek azokra a nehézségekre, amelyek a nemzeti megszilárdulásukat veszélyeztetik. A horvátok a szövetséget akarnak, az Ausztriától elszakított szlovén önkormányzatot követelnek, a bosnyákok területi követelésekkel állanak elé, a montenegróiak saját királyságuknak szeretnének hódolni, a magyarok és németek

békeszerződésben biztosított jogait sürgetik. Albánia, Macedonia felé örökös bandaharcok folynak. S mindezekhez járul az új bulgár kormányzat, amely aligha fog hosszas barátságot tanúsítani Szerbia iránt. Mindezek a nehézségek új barátságok kötésére készítelik a szerb politikusokat. Hír szerint a magyarok és a szerbek litkon már tárgyalnak is a szövetség létrehozásáról. Abból indulnak ki, hogy a magyarok és szerbek együtt elég erősek volnának a Balkán rendjének megteremtésére.

Magyarország példája. Magyarország azon fáradozik, hogy a magyarországi kisebbségi kérdést a legteljesebb megelégedésre oldja meg. A magyar kormány rendeletet adott ki a nemzeti kisebbségek jogainak érvényesítéséről. A rendelet biztosítja a kisebbségi nyelvek használatát a közigazgatásban és az állami intézményeknél s megadja a kisebbségeknek a szabad iskolaválasztást, a kisebbségek nyelvének és irodalmának tanítására az egyetemen tanszéket állíttat fel. A kisebbségek iskoláiban a tanítási nyelv az illető kisebbség anyanyelve lesz. Ezenkívül a magyar kormány törvényjavaslatot készített, amely kimondja, hogy a köztisztviselőknek két év alatt meg kell tanulniuk azon terület kisebbségének az anyanyelvét, amelyen működnek. A törvényjavaslat további része intézkedik a kisebbségi nyelvek a közhivatalokban való alkalmazásáról. — Mikor fogunk mi idáig jutni?

Még egy forradalom. Albániában kitört a forradalom, még pedig azzal a céllal, hogy az ország volt uralkodóját, Wied herceget helyezték vissza a trónra. Wied herceg német származású, de közeli rokona volt néhai Carmen Sylva román királynőnek és annak idején az albán trónt ezen rokonságnak köszönhette.

ÉLETHÍREK

Előfizetőinknek!

Igen jól tudjuk, hogy lapunk mai nagy elterjedtségének egyik főtenyezője az előfizetés olcsósága volt. Három hónapra 12 számot küldöttünk 11 leuért. Egy hétre való szellemi táplálékot tehát egy leunál is kevesebb összegért nyújtottunk.

Mikor lapunkat megindítottuk, akkor a tervbe vett előfizetési ár kielégítőnek ígérkezett. Sőt az volt a reményünk, hogy a pénz értéke növekedni fog és eljön az alkalom, amikor az előfizetést még olcsóbbá tehetjük. — Ebben a reményünkben súlyosan csalódtunk. Azóta mind a munkabérek, mind az anyagárak a kétszeresénél jóval magasabbra emelkedtek. Beállott az a furcsa helyzet, hogy minél több előfizetőnk jelentkezett, annál inkább romlott a lap anyagi helyzete s csupán a Minerva nagy üzeme volt képes jelentékeny áldozatokkal az egyensúly fenntartását biztosítani.

Az újabb drágulásokból származó nehézségeket már nem bírjuk házilag orvosolni. — Olvasóink nagy táborához fordulunk segítségért! A lap az olvasóké, mi nem csinálunk nyereséges üzletet belőle; az a természetes megoldás, hogy anyagi tekintetben az olvasók tartsák meg a maguk számára.

Nagy áldozatot most sem kérünk, sőt örömmel jelentjük, hogy a Minerva-cég most is reménységünkön felülvaló kedvezményeket tudott biztosítani a lap számára. Míg más sajtótermékek rövid időn belül kétszeresére, háromszorosára emelték előfizetési áraikat: mi a *Magyar Nép* előfizetési árait az eddigi árak csupán a felével emeljük föl. Vagyis július hó 1-től a Magyar Nép előfizetési ára lesz:

Egész évre -----	= 66.—	Leu
Félévre-----	= 35.—	„
Negyedévre-----	= 18.—	„
Egyes szám ára =	1.50	„

Nem tudjuk elhinni, hogy akadhat olyan előfizetőnk, aki a helyzet mérlegelése után ezt az emelést sokalni fogja! A tábor bizonyosan velünk fog maradni s mi szerető együttérzéssel tovább fogunk haladni a művelődés útján, együtt fogunk tusakodni emberi jogainkért, nemzeti kincseinkért, szebb jövőnkért.

NITROGEN
R.-T.
DICSŐSZENTMÁRTON

A legjobb
tavaszi trágya a **MÉSZNITROGÉN.**

ÁLLANDÓ LERAKATOK:

Sváb Gazdasági Egyesület Temesvár,
Erdélyi Szász Gazdasági Egyesület
Nagyszeben, Medgyes, Segesvár, Brassó.
Hann és Társa Kolozsvár.

Deutsch Andor Arad
ifj. Klein Lázár Nagyvárad

A király utazása Varsóba. Ferdinánd király, Mária királyné, Bratianu Ionel miniszterelnök, Duca külügyminiszter kíséretében a lengyel fővárosba utazott.

Akik a háboruban eltűntek. Hir szerint a parlament az ősszel a következő törvényjavaslatot fogják tárgyalni: Azokat, akik a háború folyamán eltűntek, lakóhelyen illetékes bíróság halottaknak fogja nyilvánítani. A halottá nyilvánítást az érdekelt személyek kérhetik, vagy a hadkiegészítő és az ügyészség hivatalból indíthatja meg az eljárást. Ha a halottá nyilvánított személy a törvény elfogadása után hazatér, minden vagyoni érdekelttségét visszakapja. Ha a felesége közben férjhez ment, akkor ez a házasság érvényes marad.

Hazahozzák Kossuth Tivadar hamvait. Kossuth Lajos második fia: Tivadar Olaszországban van eltemetve. Budapesten bizottság alakult, amely a Kossuth Tivadar hamvait hazahozatja és Budapesten, a Kossuthmauzoleumban temetteti el.

Ujmódi sztrájk. Ugy látszik a falusi lakosság is kezdi megtanulni, hogy sztrájkolással miként védheti meg anyagi érdekeit. Szebenben történt, hogy a városi hatóság a zöldség és gyümölcs árait igen olcsóra maximálta, vagy legalább is olyan olcsóra, hogy a termelők és közvetítő kereskedők nem találták meg számításukat. Egy másik követelés is bántotta a termelőket: a rendelet úgy szólt, hogy minden árujukat kilóval kell mérniük, tehát darabszámra, vagy kötésre nem árulhatnak, mint ezelőtt. Ezeknek a rendelkezéseknek az lett a következménye, hogy zöldséget és gyümölcsöt napokon át nem lehetett kapni a szebeni piacon. A hatóság végül oda módosította rendelkezését, hogy jövőben almát, körét, barackot, meggyet, cseresznyét, szőlőt, szilvát, diót kicsinyben csak súly szerint szabad kimérni, míg a zöldséget mind súlyra, mind darabszámra és kötésre szabad lesz árulni.

Óriási hőség Amerikában. Mialatt mi didergünk a hidegtől és egy kis nyári napfény után tekintgetünk az égre: Amerikában pusztító hőség uralkodik. New-Yorkban, Chicagóban és Bostonban a nagy hőség miatt sok embert megütött a guta. Az időjárás tudósai szerint hozzánk is ellátogat a nagy forróság. A mostani hideget az okozza, hogy a nagy tengerekben óriási jéghegyek uszálnak, amelyek az északi jegestenger vidékéről indultak el dél felé.

Nyári veszedelmek. Ily cím alatt ismerteti orvosi munkatársunk: dr. Cergely Endre azokat a veszedelmeket, melyeknek nyáron ki vagyunk vagy ki lehetünk téve. Legközelebbi számainkban egymásután közöljük a napszúrás és hőguta, a villámcsapás, a vízbefulladás és a váltólázról szóló tanulságos ismertetéseit, amelyekre előre is felhívjuk olvasóink igyelmét, mert a sok jó tanács mellett tárgyalja az ezen veszedelmeknél nyújtandó első segélyt is, aminek mindenki hasznát fogja venni.

A magyarság megmaradásának útja. A jövőnkét és magyar életünket biztosító szép munka a Görvényi havasok alatt Görgényszentimrén is igen élénken folyik. Az itt élő másfél ezer ref. és r. kath. magyar — úgy szólván teljesen szegény emberek, talán még a leggazdagabbnak sincs közöttük 10 hold szántója — mondhatni a saját erejéből 2 felekezeti iskolát tart fenn, pedig egyellen jövedelmező terményét: a hagymát a múlt esztendőben sem értékesíthette. Ez a szegény nép százazteket kitevő kára mellett is, becsületbeli dolog-

nak tartja a saját dolgainak utánna látni, csendes életet folytatni, más nyelven beszélő embertársai iránt tisztességesen viselkedni. Ezt bizonyítják téli ismeretterjesztő és vallásos estélyek, amelyeket a ref. iskolában tartottak. Ezekben az estéken Biró György lelkész és Fülöp Ferenc tanítón kívül részint felolvasással, részint szavallással szerepeltek Kiss István és neje, Boér Lenke, Szabó Anna és Róza, Székely Jolán, Menter Anna, Ungvári Róza, Téglás Irén stb., a legkedvesebb és legaktívusabb költemények csak természetes, hogy a Petőfiéi voltak, akinek emlékére egy külön estét is szenteltek. Most újabban pedig egymásután két műkedvelői előadást rendeztek. Pünkösöd másodnapján nagy erkölcsi és anyagi sikerrel a ref. iskola javára az „Iglói diákok“ at adták elő a szövetkezeti vendéglő udvarán. Az erkölcsi siker érdeme a Borbély Lili színművésznő, aki a darabot betanította, rendezte és maga is szerepelt, megbizonyítván, hogy önzellenül is kész szolgálni a magyar kultúrát. Legszebb része a darabnak a „Közmagyar“ volt, melyet mind a huszonegy figurájával a diákoknak öltözött leányok adtak elő. Junius 10 én pedig a r. kath. harang javára Porst József r. kath. tanító és tanítónő felesége hosszas tanítása után és rendezésével a „Vadgalamb“ c. színművet adták elő a r. kath. iskolában. Ez alkalommal Bartha József, Nemes Albert, Kenl Endre, Keszegei Netti, Kis József és Kis István játszották a főszerepeket, ők is kapták a legtöbb babért és csokrot. Műkedvelői előadások szereplői reformátusok és r. katolikusok vegyesen, akik örömmel és vonakodás nélkül toldják meg nappali fázasztó munkájukat az éjszakai készüléssel, akármelyik felekezet érdekében. Valóban egy olyan helyen, mint Görgényszentimre, a vezető embereknek legelső kötelességük ennek a türelemnek, egymás hite megbecsülésének útjára terelni mindazokat, akik arról letévelyednek, nehogy a felekezeti torzalkodás megossza a szépen megalapozott és épülő magyar egységet. — Ennek a testvéri tanácsnak megszívlelését minden olvasónknak ajánljuk.

Halálos versenyzés. Súlyos szerencsétlenséget szült egy régi magyar lakodalmi szokás Józsefházán, Szatmármegyében. A szomszéd faluba ment a násznép szekereken Rák Endre menyasszonyáért f. hó 16 án. Jövet, amikor már a menyasszonyt is hozták, a lovas szekerek régi szokás szerint elkezdtek versenyezni, aminek az lett a vége, hogy az egyik szekér felborult s a benne ülők közül Heil Vendel (29 éves) birtokos a vakszemén ért üléstől néhány perc mulva meghalt. Ziber József és Mikler Anna pedig súlyos sérüléseket szenvedtek. A község megdöbbenését és részvétét az is fokozza, hogy ez a szerencsétlenség a már eddig is sok ilyen csapástól sújtott öreg tanítójának, Herman Jánosnak a családját érinti a legsúlyosabban.

Biztosítsunk! A Magyar Francia biztosító társaságnak is alkalmazkodnia kellett az új viszonyokhoz. Az idevonatkozó rendeletek értelmében megette a követelt átalakításokat s nevét is *Franco-Romanara* változtatta. Megbízhatóságát azonban nem változtatta meg. Abból az alkalomból említjük ezt föl, hogy a Magyar Francia jogutódja: a Franco-Romana egy ajánlatot fordult lapunkhoz. Közölte ugyanis, hogy mindazoknak, akik a Magyar Nép útján jelentik be biztosításukat a díjtételekből 10% ot elenged. — Mi azon aggodalmunkat fejeztük ki, hogy előfizetőink és a biztosító társaság között valami vita támadhat és így előfizetőink

minket fognak hibáztatni a kapcsolat megteremtéséért. A biztosító társaság följánlta, hogy szükség esetén a Magyar Nép jogi szakértőjével jóindulatúan fog meg tárgyalni minden panaszt, ami a felek részéről fölmerülhet. Ezek után a Magyar-Francia jogutódjának a Franco-Romanának az ajánlatát, a mely a tíz percentes engedményt tartalmazza, olvasóink mérlegelésére bizzuk, egyebekben pedig a nevezett társaságnak lapunkban megjelenő hirdetéseire utaljuk az érdeklődőket. A reklámhirdetések lapunk következő számaiban fognak megjelenni.

Követendő példa. A marostorda megyei Kibéd község derék iparosai egyesületbe tömörültek, amelynek célja az önművelés és erkölcsös élet ápolása. A fiatal egyesület megrendezte első műsoros estélyét. Dávid György rei. lelkész meleg szavakkal nyitotta meg az estélyt, Ferenczi János és Szilveszter Sándor helyi iparosok páros jelenetet adtak elő jó sikerrel. Ezután Bácsy Tibor áll. tanító neje népdalokkal, Bitay Károlyné áll. tanítónő szavallatával, Papp Márton helyi kereskedő tárogató játékaival, Imreh Zsigmond ig. tanító énekével keltett nagy hatást.

Viharok mindenfelé. Targul-Juban a szélvihar a város igen sok házának fedelét nyomtalanul elseperte, a kerleket elpusztította s a fákat kidöntötte. A városi villamosművek vezetőkei annyira megrongálódtak, hogy a város teljes sötétségben maradt. A kár, amit az orkán okozott, felbecsülhetetlen. A Targul-Juhoz közelfekvő községekre, mint Christian, Vita, Corbeanu, a villámcsapásoknak egész özöne zúdult s igen sok ház a tűz martaléka lett. Ugyanebben az időben, míg az orkán Targul-Juut látogatta meg, hatalmas eső zúgott alá Buzeu környékén is, amelytől a Buzeu-vize annyira megdagadt, hogy a vasuti hidat elsodorta. A buzeu-nehelasi vonalon a vonalközlekedést csak átszállással bonyolítják le.

GAZDASÁGI ÉS SZÖVETKEZETI EGYESÜLET

A kormány elismerése az Erdélyi Gazdasági Egyletnek.

Tudvalevő, hogy Románia évi cukorszükségletének körülbelül egy harmadát tudja elő állítani a belföldön. Kénytelenek vagyunk ezért rossz valutánkkal drága külföldi cukrot vásárolni. A bajokon segitendő, Blankenberg Nándor ipari főfelügyelő a kereskedelemügyi miniszter nevében, Popa direktor pedig a földművelésügyi miniszter nevében fordult az Erdélyi Gazdasági Egylet cukorrépatermelői Szakosztályához a termelés felkarolása érdekében. A szakosztály a tél és tavasz folyamán az ügy érdekében erőteljes propagandát fejtett ki. Az idén a cukorrépával bevetett terület több mint 3000 kat. holddal gyarapodott. Ez a többlet körülbelül 700 waggon cukornak felel meg. A Szakosztály most egy

igen megleghangu köszönő levelet kapott a kormánytól, melyben az ügynek a jövőben is hasonló lelkes támogatására kéri fel a Szakosztályt. Az egyesület ezen mindnyájunkat közelről érintő akcióját — mint értesülünk — továbbra is fokozott agilitással fogja folytatni a jövőben. A termelés ilyen mérvű emelkedése első sorban Blankenberg Nándor érdeme mint kezdeményező, aki a cukorkrizist széles látókörével a belföldi termelés fokozása által óhajlja megoldani. A nagy lendülettel beindult akcióval elért szép eredmények állandósításának első feltétele mostan, hogy a gyárakat ne nyomja el a kormány a maximálásokkal és rekvirálásokkal, hanem támogassa oly irányban, hogy a répáért megfelelő árat tudjanak fizetni a gazdáknak, akik ez esetben továbbra is fokozhatják a termelést. A fogyasztóközönség olcsóbb cukorhoz jut minden bizonynyal a belföldi magas cukorrépaárak, mint az alacsony külföldi cukorárak mellett.

Szöveget az egész világ szövethozóihoz!

A szövethozetek nemzetközi szövetsége tagjainak a hozzá csallakozott nemzeti szövethozeti központoknak nagy többségével együttesen elhatározta, hogy minden évben egy szövethozeti ünnepnapot rendez, melynek az legyen a célja, hogy bizonynyal szolgáljon az egész világnak szövethozeti testvéreink zárt tömörüléséről és szövethozeti központjaik teljesítő képességéről, arról a tisztultabb gazdálkodási szellemről, mely a világbéke legfőbb biztosítóka. A demokratia szövethozeti eszményei a javak igazságos elosztása és együttes, tervszerű termelése az utóbbi években oly hatalmas lépéseket tettek előre a haladás útján és a világ válság alatt akkora elismerést váltottak ki mindenütt, hogy most parancsoló szükségesség, miszerint az elvek alapjait megszilárdítsuk, mindenre kiterjedő áldásait tovább terjesszük és ezen eszmények nemzetközi szilárdságát úgy az egész egyetemes emberiség boldogsága, mint egyes tagjainak a jóléte érdekében hirdessük.

E célból szükség van egy külön szövethozeti ünnepnapra. *Az egész világ szövethozóit felhívjuk tehát, hogy „Az egy mindnyájunkért és mindnyájan egyért” hitvallásának jegyében július első szombatján egy általános nemzetközi tüntetést rendezzenek.* — Ezzel a nappal fogjuk az első tervszerű kísérletet tenni abban az irányban, hogy örömmünket, ideáljainkat és eszméinket, ugyszintén eredményeinket, valamint végső céljainkat az egész világnak hirdessük, hogy azokhoz ezáltal is közelebb jussunk.

Szövethozeti testvéreink egyesüljete az egész világon!

Munkátok vetései az aratásra megéretten állanak, kartársaink és munkatársaink száma állandóan növekszik, itt a kedvező alkalom, mert a reánk váró aratás

eredménye nem más, mint a szövetkezeli mozgalom által megmentett világbéke és a népek barátsága. A szövetkezés nem egyéb, mint maga a világbéke!

A szövetkezetek nemzetközi szövetsége nevében:

G. J. D. C. Geodhart,
elnök.

Henry J. May,
főtitkár.

Nagy Brittanía, Olaszország, Csehszlovákia, Franciaország, Finnország, Sweiz, Németország, Dánország, Németalföld, Ausztria, Belgium, Oroszország, Georgia, Norvégia, Magyarország, Lengyelország, Egyesült államok bizottsági tagjai.

Arad-Hegyalja borkereskedelme teljes pangásban van. A múlt évi termés nagyrésze még a szőlősgazdák pincéjében fekszik. Amit eddig eladtak, Galsán, Világoson, Kovászbán 3—4—5 leuért kelt el s 6 leut legfeljebb a ménesi és magyarádi borokért fizettek. De általában nincs érdeklődés a borok iránt, jelétül annak, hogy Románia területén (aránylag) sok a bor a fogyasztók számához képest. Való igaz, hogy — ha a külföldre a közel jövőben nem szállíthatunk bort — végzetes veszedelem éri a vidék szőlősgazdait. Érthető az a csüggedés, reménytelenség, mellyel a szőlősgazdák a jövőbe néznek, mivel az utóbbi termésükre ugyancsak ráfizettek.

Szászok példája. A barcasági szász gazdasági egyesület legutóbb tartott gyűlésén fontos határozatot hozott a gyümölcs termelés helyes irányítására nézve. A határozat értelmében Ritter főkertész a nyáron be fogja járni a barcasági szász községeket és utjában megállapítja, hogy miféle gyümölcsfajták felelnek meg legjobban a barcasági éghajlatnak. Jövőben a községek faiskoláiban csak olyan alma-fajokat fognak kultiválni, amelyeket a szakértő kijelöl. — Mikor fognak mi is ilyen egységes eljárásra áttérni?

Vetések állapota. Őszi buza. Korai vetések jobb termést ígérnek, különösen a déli erdélyi részekben van jó termésre kilátás, a többi területeken az őszi buza rövid szalmájú és apró kalászú úgy, hogy csak gyengén közepes termés várható. Tavasz buza a szárazság következtében igen rosszul kelt és fejlődött, némi kivételt csak a hegyvidék (Háromszék, Csik) és a déli erdélyi vármegyék vetései képeznek, ahol a várható termés néhol közepesnek is mondható, a többi részen ellenben csak gyenge vagy pedig tulnyomóan rossz eredményre lehet kilátás. Őszi árpa kielégítő termést ígér, annál rosszabbak a tavaszi árpavetések, amelyek, a szárazság következtében fejlődésükben visszamaradtak és igen rosszul keltek, hasonló a zab fejlődése is, úgy hogy utóbbi két terményből csak gyenge vagy rossz termést remélhetünk. A tengeri a csapadékosabb vidékek kivételével, ahol állapota jó vagy közepes, tulnyomó részben rosszul kelt és alig fejlődött, mai állapota

szerint szintén csak igen gyöngye termésre ad reményt. Keri vetemények, bab, hüvelyesek, kender és len a kevés csapadékosabb vidéket kivéve, erősen sanyli a szárazságot, hasonló a burgonya fejlődése, amely különösen a késői fajták, csak gyenge termést ígérnek. A takarmány és cukorrépa állapota közepes, meséses takarmányok, rét és legelő fejlődése a szárazság hatása alatt szintén csak közepes, vagy gyenge. Szőlő jó és közepes termést ígér, gyümölcsstermés tulnyomóan gyenge.

Állatállomány egészségi állapota kielégítő, bár helyenként sertésvész, orbánc és lépfene esetek fordulnak elég gyakran elő.

Heti piac.

(A Magyar Nép külön tudósítótól.)

Gabonaműek:

Konstanza. A buza m-m-ként 450, zab 392, árpa 380, köles 390, burgonya 590 leu.

Braillában a zab 41 ezer leu vagononként.

Székelyudvarhely. Kisvékánként buza 68—75, árpa 60—66, zab 48—52, törökbuza 66—70 leu.

Brassó. Hektója a zabnak 280—300, kukorica 360—400 leu, lencse literje 15 leu.

Marosvásárhely. Kisvékánként buza 65—68, árpa 56—62, zab 35—42, pászuly 90—100, burgonya 60—65 L.

A kenyér ára Bukarestben kilónként 8 leuban állapított meg. Nagy meglepetése a buzapiacnak az a hír, hogy az ókirályság és általán Bukarest amennyire liszt nélkül van, és így megértük azt a furcsaságot, hogy a kapcsolt területekről szállítanak búzát az ország fő buzatermő vidékére. — Ime, mire vezetnek az ármaximálások, és mire vezetett a földreform.

Hus és nyersbőr:

Kolozsvárt a marhahus kilója a mészárszékben 22, borju 24, disznó 34 leu.

Nagyváradon a nyersbőr 12 kg.-ig 35—36 leu, 16—25 kg.-ig 34—35 leu, 25—35 kg.-ig 40—42 leu, 35 kg.-tól feljebb 42—43 leu. Vörös borjubőr 50—52 leu, faggyu kg.-ként 22 leu, csont 140 leu.

Marosvásárhelyen választott malac 500—600 leu, hízott sertés élősulya 26—32 leu.

Tejtermékek:

Marosvásárhely. Tehéntej literenként 3—4 leu, vaj kilóra 50—60, juhsajt 20—25, orda 20—24 leu.

Brassó. Tehéntej 4, vaj 45—55, tejtől lit. 24—30 tehénturó 8 leu.

Baromfiak:

Brassó. Ridég liba 100—130, pipe 70—80, kacsa 40—65, pulyka 65—230, tyuk 40—80, csirke párja 40—90, tojás 170 leu.

Zöldségek:

Brassó. Murok kötése 1—1'50, petrezselyem 1—1'50, hagyma 1—2, retek drbja 1—2, zöld borsó kilója 12—18, paszuly 18, burgonya 6, kalarábé kötése 5, sóska 2, paraj 3, káposztalevél 4 leu.

Gyümölcsök:

Brassó. Egres literje 10, ribizke 10, cseresznye 7, szamóca 14, áfonya 8—10 leu.

Gonosz lakótársak.

— Az élősdek pusztítása. —

Az alábbi tanulságos ismertetéseket dr. Scheltz Vilmos *Egészségtan* című könyvéből vesszük ki.

A légy.

Ennek veszedelmessége és undorító volta abban van, hogy mindenre rászáll. Emellett testrészei mindenféle anyag tapadására kiválóan alkalmasok lévén, a reátapadt, esetleg fertőző anyaggal tovareptül, majd leszáll, ott azokat magáról lesimitja és ha a körülmények kedvezők, akkor a baktériumok szaporodásának semmi sem állja útját. Így terjeszti a tifuszt, kolerát, vérhast, sőt újabb tapasztalatok szerint a hólyagos himlőt és az egyptomi szembetegséget (trachomat) is.

A legyek irtását Angliában és Amerikában több egyesület tűzte ki feladatául, melyek a siker érdekében igen nagy tevékenységet fejtenek ki. Hirdető oszlopokon, nyilvános helyiségekben, közhivatalokban, közúti vasúti kocsikban láthatjuk feltűnő plakátjaikat, melyeken a közönséget a legyek veszedelmes voltára figyelmeztetik és az azok ellen való irtóháborúra oktadják ki.

Nálunk ilyen célú egyesület nincs, csakis közegészségügyi egyesületek és orvosok igyekeznek népszerű közlemények, hírlapi cikkek és felolvasások által a közönség érdeklődését felkelteni. E célból Kolozsvár orvosi hivatala a nagy háború alatt mozgószínházakban vetített képekkel figyelmeztette a közönséget a legyek veszedelmes voltára, melynek nevelő hatását számos esetben lehetett tapasztalni.

A legyek elleni védekezés legegyszerűbb módja az ételmiszereket fátyollal, vagy szitászövetből készült burával leborítani. Ételmiszerezletekben, cukrászdákban pedig az árut üvegszekrénybe kell helyezni, melynek alkalmazása igen sok városban orvos-rendőrileg kötelező.

Igen fontos, hogy olyan helyiségeket is óvjanak a legyektől, melyekből azok fertőző anyagokat elhordhatnak, pl. bonctermekek hullakamarát, kórházi betegszobákat stb. De fontos, hogy olyan ipartelepeket is megvédjünk a legyektől, melyekben emberi fogyasztásra szánt csemege és ételmiszerek készítésével, vagy eltartásával foglalkoznak. Pl. cukorka vagy husárügyár, konyha és éléskamra stb. De olyanokat is védjünk meg, melyekben állati eredetű anyag kerül feldolgo-

zásra, mint enyvgyarat, bélszáritót stb. Ilyen helyiségek ablakaira legjobb sűrű sodronyhálót, bejáratul pedig kettős lengőajtót alkalmazni.

A védekezés azonban legeredményesebb akkor, ha a legyeket fejlődésük állapotában támadjuk meg.

A légy tudvalevőleg igen szapora állat és elég hosszú életű is, mivel átlagos életkora nyolc hét. Ezért egy nősténynek egy nyáron milliárdokra menő utóda lehet, melyeknek, mivel fejlődésükre csak 10—14 nap kell, megint ily magas lesz a szaporodási száma.

Tojásait szemébe, piszokba, nyitott emésztőgödrökbe rakja le, de különösen kedveli az istállótrágyát. Ezért a védekezés első feltétele a tisztaság, a szemét és hulladék eltávolítása, megsemmisítése, vagy ha ezt megtenni nem lehet, akkor fertőtlenítő szerekkel kell a tojások kikelését megakadályozni. E célra legalkalmasabb a méztej és a nyers karbol. Nyitott emésztőgödrt földdel, hamuval, vagy mézporral szokták behinteni.

A már kifejlett állatok pusztítása is igen fontos módja a védekezésnek és az említett okokból igen kívánatos. Lépvessző, légyapír, légyfogók mellett cukrozott tejjel kevert 10% formalinoldat is igen alkalmas.

Igen kívánatos volna és fényes eredménnyel járna a legyek téli buvóhelyeit felkutatni és ezáltal a tavasz generáció fejlődését megakadályozni.

A bolha

a lakás gondos takarítása, esetleg a padlónak luggal, vagy valamely fertőtlenítő oldattal való mosása által igen gyorsan kiirtható.

A poloska.

Eme az emberre nézve végtelen kellemetlen és veszedelmes állatkák buvóhelyei sokszor kifürkészhetetlenek, mivel a világosság elől mindig gyorsan elmenekülnek. Butorok és falak legkisebb repedéseibe is elhelyezkednek, emellett végtelen szaporák és ellentállók. Ezért tökéletes kiirtásuk a lakások és butorok gondos takarítása és szellőztetése mellett is alig sikerül.

A tapasztalat által igazolt tudományos kutatások szerint legjobb, ha a butorokat karbolsavas és terpeninolajos benzinnel kenik be. Legeredményesebb azonban, ha a helyiségeket kén-gőzzel vagy szén-gőzzel fertőtlenítik. E fertőtlenítést csakis a hatóság embere végezheti.

A szunyog.

Nem is olyan régen csak mint kellemetlen állatkákat ismertük, melyek arra látszottak hivatva lenni, hogy sétánkon és kirándulásainkon csipéseikkel kellemetlenkedjenek és boszantsanak. Ma azonban már tudjuk, hogy nemcsak alkalmatlanok, hanem veszedelmesek is, mivel pl. nálunk a *váltóláz (malária)* okozóját. A forró égőv alatt még a *sárgaláz* okozóját közvetítik,

Arra nézve, hogy micsoda veszedelmet jelent a szunyog, mint betegségek közvetítő, tanulságos példa a Panama csatorna építése. E fontos kereskedelmi út átvágási munkálatait több ízben elkezdték, de tömredék emberáldozat miatt mindig abba kellett hagyni. Csak miután felfedezték, hogy a sárgalázt szunyogok (moszkitok) terjesztik és azokat előbb kiirtották — lehetett a csatornamunkálatokat újból megkezdeni és bevégezni.

A szunyogok elleni védekezés, illetőleg azok irtása igen körülményes és költséges. Szükséges első sorban a talaj kiszáritása, hogy a szunyogálcák életfeltételeit lehetetlenné tegyük. E célból az árterületeket szabályozzák, gátakat építenek, nedves talajt alagsövezik, feltöltik stb. Közvetlen elpusztításuk céljából tavakra és a folyók holt ágaira nyerspetróleumot vagy nyersolajat öntenek.

Igen fontos, hogy téli buvóhelyeiken elpusztítsuk azáltal, hogy az istállókat, pincéket kimeszeljük vagy kénnel kifüstöljük.

Szunyogdus vidéken vagy maláris helyen ajánlatos az ablakokra szunyoghálót alkalmazni és ovakodjunk este a szabadban tartózkodni.

A „Glauech“-féle „Haematinum“ aromatikus vas- és mangán elixír

a legnevesebb orvosok által
ajánlva vérszegénység, szá-
padtság, étvágytalanság és
gyenge testi állapotoknál. 20

Ize igen kellemes s nagyban javítja a közérzést! — Napjában
étkezéskor vagy azután 1—2 evőkanállal. Gyermekeknek kevesebb.

Kapható mindenütt!

Vezérképviselőt Nagy-Románia területére:

Cosmos nagydrogeria Cluj—Kolozsvár.

A LEGIZLÉSESEBB NYOMTATVÁNYOK A
MINERVA KÖNYVNYOMDAI MŰINTÉZETÉ-
BEN KÉSZÜLNEK. CLUJ, STR. REGINA M. 2.

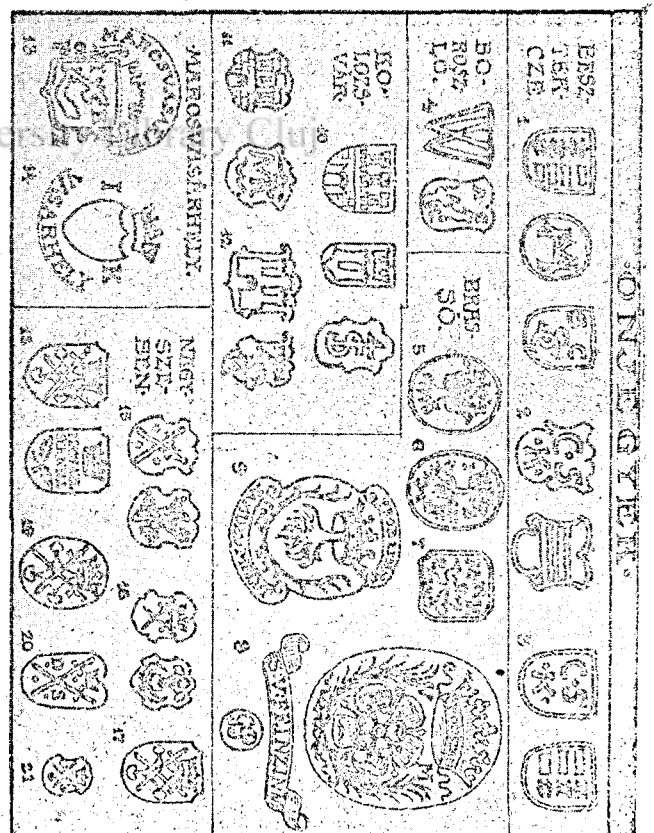
Olvassa a

„Magyar Nép“-et.

Ipari készítményeink megjelöléséről.

Valószínűleg mindenik iparos hallott már arról, hogy ugy a régi időkben, mint manapság is, egyes iparágak a kezeik közül kikerült munkákat mesterjegyekkel (névvel, a név kezdőbetűivel, valamilyen jelvénnel vagy más jelzéssel) láttak és látnak el. Némelyik iparágnál, mint pl. a drága anyagból: aranyból, ezüstből dolgozó ötvösöknél bizonyos időkben egyenesen kötelező volt a mesterjegy használata az egyes mesterek ellenőrizhetősége végett, máshol, mint pl. finomabb anyag, avagy még különösebben a porcellán iparban meg azért volt szélteben hosszában önként szokásos az ilyen mesterjegyzések használata, hogy a vásárló azonnal lássa, hogy jó, megbízható helyről eredő holmi az, amit a kereskedő neki felkínál.

Régi erdélyi iparosok mesterjegyei öntárgyakon.

Itt nálunk Erdélyben ez a szokás — az ötvösöket kivéve — sajnos sohasem vert erősebb gyökeret, sohasem terjedt el jelentékenyebb, számottevőbb módon. Jóllehet több iparágából vannak ilyenfajta adataink az elmúlt időkben, mégis csak kevés, elenyészően csekély-

számu adatunk van ahhoz a nagy tömeg mesterjegyhez és jelöléshez képest, amit akár a nyugateurópai országokból ismerünk, akár pedig az ógörög világból vagy a római birodalomból áll rendelkezésünkre. Pedig a kutató és a műkedvelő is hányszor, de hányszor nagyon sokért nem adná, ha nálunk is gyakrabban volnának ilyen jelölések, amelyek megmondanák egy-egy szebb, kiválóbb tárgy készítőjének a nevét, készítésének a helyét és idejét, mert ezen adatok mindegyike nagyon, nagyon fontos a régi holmikát gyűjtők számára.

Egyrészt az illető tárgy jóságáért, a készítmények állandó jó minőségéért — hiszen a mesterjelzéssel a mester mintegy felelősséget, szavatosságot vállal a készítménye jóságáért, — nagyon szükségesnek tartanám, hogy minden iparos minden a keze alól kikerült munkájába okvetlenül belejegyezze a nevét, a készítés idejét és helyét. Kényszeríteni — törvény nélkül — az igaz, senkit sem lehet erre, de én mégis azt hiszem, hogy ha iparosaink egyszer megteszik s látni fogják, hogy az a vevő, aki már egyszer jó, tisztességes holmit vásárolt az illetőtől, valahányszor szüksége van valamire, újra és újra, mindig hozzájuk megy vásárolni, tőlük, mint megbízható mesterektől veszi meg később is a szükséges cikkeket s amikor végre ilyen módon tapasztalni fogják iparosaink, hogy ez a külön költség nélkül elvégezhető és jóformán még fáradságba sem kerülő jelzések nagyon jó szolgálatot tesznek az illetőknek, sohase fogják elmulasztani a kezeik alól kikerült munkák megjelölését.

Mesterjegy, mesterjelzés nagyon sokféle volt és van. Most nem feladatunk ezeket részletezni s most csak arra hívom fel a mestereink figyelmét, hogy az a leghelyesebb mesterjelzés, amikor az illető lehetőleg a teljes nevét, sőt a készítés idejét és helyét is bejegyzí és feljegyzí egy vagy más módon a keze alól kikerült ipari cikkekre. E három adat a legfontosabb s a fontosságuk mellett még nem is olyan tuhosszuak, hogy ne lehetne őket feljegyezni.

Van igen fontos következménye ennek a névjelzésnek, mert bizony azok a tárgyak, amelynek sikerül kikerülni a teljes megsemmisülést, azok az ilyen módon megjelölt s így megmaradó tárgyak megőrzik egyuttal a készítőjük nevét is, idejét is és helységét is, sőt egyes tárgyak, mint pl. az agyagáruk esetleg évezredekken át is hűen megőrzik a készítő fazekas nevét. Már maga ez a dicsőség is, hogy nemcsak életében, nemcsak halálakor, hanem évtizedek, évszázadok, sőt esetleg évezredek mulva is emlíghessék valamelyik magyar mester nevét, már maga az a dicsőség, hogy évszázadok, évezredek mulva is névleg, névszerint megdicsérhessék valamelyik magyar iparos tudását és izlését, már maga ez a dicsőség is megérdemli, hogy iparosaink megtegyék ezt, elsajántsák ezt a szokást!

A jelzések alkalmazási módja egészen természe-

tesen sokféle lehet és sokféle kell is legyen az egyes iparágak szerint. Egy kis gondolkodás után minden iparos megtalálja annak a módját, hogy hogyan teheti meg ezt legkönnyebben, legegyszerűbben és legizlésesebben. Legkönnyebb talán a fazekasnak meg a kályhásnak. Ezek akár egy lapos, sima fadarabba vagy akár egy kellő nagyságu cserépdarabba befaragják, belekarcolják az egyes adatok betűit, számát megfordított (de nem felfordított!) betűsorrendben s ezt a bélyegzőt nyomják bele az edényekbe, csempékbe, természetesen még a szárítás az égetés előtt. Az asztalos, az esztergályos és más faműves ember kis bélyegző vasat csináltathat s avval égetheti be a kész munkájába a nevét.

Sokkal nehezebb ellenben a különböző bőr, meg vászon munkáknál, ahol esetleg már nem is lehet mindig teljes adatokat bevenni, hanem esetleg csak kezdőbetűkkel, évszámmal kell megelégedni. Legalább ennyit azonban okvetlenül bele kell varrni, himezni azokba is.

Szemerjai Sándor.

Mészáros mozgalmak. Tudva levő dolog, hogy a hus, mint elsődrendű fogyasztási cikk állandóan maximalálás alatt állott, veleszembn azonban az éldomarhát, mint kiviteli cikket sohse maximalták, s a mézárósság emiatt rengeteg anyagi kárt szenvedett. Sokan mérsékelt üzemmel csakis azért vágtak, hogy iparjogukat el ne veszítsék. Most a románaijai, de főleg a csatolt területek mézárósiiparosai körében erős mozgalom indult meg a szabadkereskedelem visszaállítására, a maximális árak eltörlésére és az uzsorabíróságok szigoru működésének enyhítésére. A kolozsvári mézárósszövetség elhatározta, hogy Erdély és Bánság különböző városaiból negyven tagu küldöttség megy Búka-restbe Sassu ipari és kereskedelmi, valamint Constantinescu földmívelésügyi miniszterhez, akiktől a állatkivitel újabb szabályozását, a szabadkereskedelem visszaállítását és a maximális árak eltörlését fogja kérni. A csatolt területek mézárósi elhatározták azt is, hogy iparuk fejlesztésére és tökéletesbbitésére, valamint érdekeik hathatósabb megvédésére *országos szövetséget* alakítsanak, az ősz folyamán pedig valószínűleg Kolozsvárra országos nagygyűlést hívnak össze. *Az olcsó hitel biztosítása érdekében a mézáróssok komolyan foglalkoznak azzal a tervvel is, hogy külföldi mintára önálló és országos jellegű mézáróssbankot létesítsenek, amelynek részvényezés útján minden önálló mézárósmester tagja lesz.* — A magunk részéről különösen az utóbbi tervet nagy örömmel üdvözljük.

A munkásbiztosító autonómiaja. A munkásbiztosítók önkormányzatáról már felsőbb helyen is beszélnek. *Cimponereiu* munkásbiztosítási igazgató *Marzescu* munkaügyi miniszternél előterjesztést tett, hogy a pénztáraknak adjanak gazdasági ügyekben auto-

miát, amely önkormányzati jognak tisztviselői és orvosi kérdésbe nem volna beleszólása. Ezzel voltaképpen hivatalos részről is elfogadták az iparosság által kongresszusokon már évek óta hangoztatott elvet. Az iparosság a tisztviselők kérdését úgy képzelte volt el, hogy ővé legyen a választás, az államé a megerősítés és a kinevezés joga. Az iparosság azonban munkásbiztosító önkormányzatát minden feltétel nélkül kívánta, az említett tervezet szerint pedig ez a szűkebb autonomia is ahhoz volna kötve, hogy a vállalatok felelősséget vállaljanak egy 100 milliós kölcsönnel szemben, mely összegre a beruházások és a törvényszabta működések teljesítése végett volna szükség. — Tudva lévően a munkásbiztosító ügyeibe a szakszervezeteknek is beleszólásuk van, ezek pedig a gazdasági ügyeken kívül, az önkormányzati jogkörbe az összes segélyezési és orvosi ügyet is fölveendőknak tartják.

A forgalmi adó. Az egyszázalékos forgalmi, valamint a luxusadó ezentul átalányban (pauszálé) is leróható. Ez tehát azt jelenti, hogy ezentul nem az üzleti napló napi bevételi összege, hanem egy állandó megállapított bevétel (nem tisztia jövedelem) alapján róják ki az egy százalékos adót, illetőleg *kérhető* az adó kiróvása. A rendelkezés erre vonatkozólag még nem jelent meg, de az országgyűlés a pénzügyminiszter utasítása alapján így rendelkező törvényt már elfogadta.

Emelkedik az újság ára. Az elmúlt hetekben csaknem minden újság ára kétszeresére emelkedett. Most olvassuk egyik aradi lapíróknak, az iparosság érdekeivel foglalkozó „Munkaadók Lapjának” áremelését. E lap a „Magyar Nép”-hez mérten 8 oldalon jelenik meg és előfizetési díja egész évre július 1-től 104 leu.

A szövőipar helyzete. Alig van iparág, mely az állandó áringadozások miatt annyit szenvedne, mint éppen a szövő-író ipar. Ezen az iparágon ugyanis a termék az ipari munka lassu menete folytán oly későre kerül a piacra, hogy azalatt a fölhasznált nyersanyag ára magától is a termék törvényszerűleg megengedett árára emelkedett. Iparosaink és épügy kereskedőink emiatt állandó nehézségekkel küzdenek. Árak *Nagyváradon*: nyers molino métere 36—42 leu, kartónok 37—50, sima etaminok 80—95, nyomott etaminok 85—90, sima liberit batiszt 80, nyomott 100—105, féldeleinkendők 330—360. Gyapjuárak a *kolozsvári* piacon: brassói gyapjuszövet métere 250—300 leu, kamgarn 900—1200, dublé kabátszövet 500—1000, belföldi seviót 300—500, belföldi angol seviót 400—600 leu.

Valuta-jegyzések.

— Kolozsvár, 1923. június 5. —

1 dollár	= 203—	leu
1 font sterling	= 910—	"
1 svájci frank	= 37—	"
1 francia frank	= 12'60	"
1 lira	= 9 10	"
1 cseh korona	= 6'10	"
1 dinár	= 2'15	"
100 német márka	= —'80	"
100 magyar korona	= 1'92	"

MULATTATÓ

Hasonlat.

Az embernek s az égi napnak
Hasonló sorsa, élete,
Pályájuk — amelyen haladnak —
Rokon-képekkel van tele.
A gyermek, kinek nincsen gondja,
Neveti a világ baját.
(A nap is üdén, mosolyogva,
Szórja szét első sugarát.)

Majd ha a gyerek férfivé lett
S Isten gyanánt leányt imád,
Azt hiszi, csókból áll az élet
S nincs rajta tüske csak virág;
Forró szívének többet ér a
Lány, mint a saját élete.
(A nap is fényes tűzben ég, ha
Zenithet ér a tengelye.)

Később a férfinek hajába
Fehér-szált fest az őszi dér.
Nincsen — mint hajdan — alma, vágya,
Az élettől már mit se' kér.
A szívnek nincs lángja csak tüske,
A vér kihűl, a kedv lohad.
(A távozó nap lanyhán tűz le;
Lassan leszáll az alkonyat.)

Végül az élet le van törve,
A piros szív már nem dobog;
Lent pihen, hol a siri-rög
Ez van vésve: Itt boldogok.
(A világrendszer ősi árja
Földre hajtja az éjt, a gyászt.)
S az ember is; a nap is várja
Az új hajnalt, a Messiást.

Iff. Hary Márton.

Mily kicsiny vagy ember és mily gyöngök a te alkotásaid!

Olaszországból borzalmas katasztrófa hírért hozzák a lapok. A Szicilla-szigetén levő Etna, Európa legnagyobb tűzhányója kiőrt s a belőle kiömlő lávafolyam, mely óránkénti 80 m. sebességgel hőmpölygött le a lejtőn, száznál több falut temetett el, sőt a kráterből mérges gázok is tödültek ki, melyek állítólag több száz kilométerre megtörtötték a levegőt. E híradások

a katasztrófa nagyságáról mindenestre tulzottak, de bizonyos, hogy ezek pusztultak oda és tizezrek lettek a szó teljes értelmében földöntutókká, kik vissza sohasem térnek, hiszen azt sem tudnák megállapítani, hogy a sziklává szilárdult lávatakaró alatt hol volt a házuk, hol volt virágzó földjük, dusan termő szőlőültetvényük, illatos narancsligetük. A fekete lávarögök fölött, melyről a csákány szikrázva paltan vissza, legfeljebb csak sirni lehet, de ma új életet kezdeni már nem, ott embernek nincs többé mit keresnie!

Tudjuk, hogy Földünk belseje izzón folyó anyagból, u. n. lávából áll, mely, ha a felületre kerül, lehülve kővé merevedik, mint ahogy a kohóból kieresztett folyékony vas lehülve szilárd vassá lesz. A láva a Föld belsejéből a felületére a tűzhányókon át kerül. A tűzhányók működése azonban sokféle lehet. Általában úgy vagyunk a tűzhányókkal is, mint az emberekkel: kettő sincs belőlük egyforma, s egyikről sem tudhatjuk biztosan, hogy mi lakozik benne.

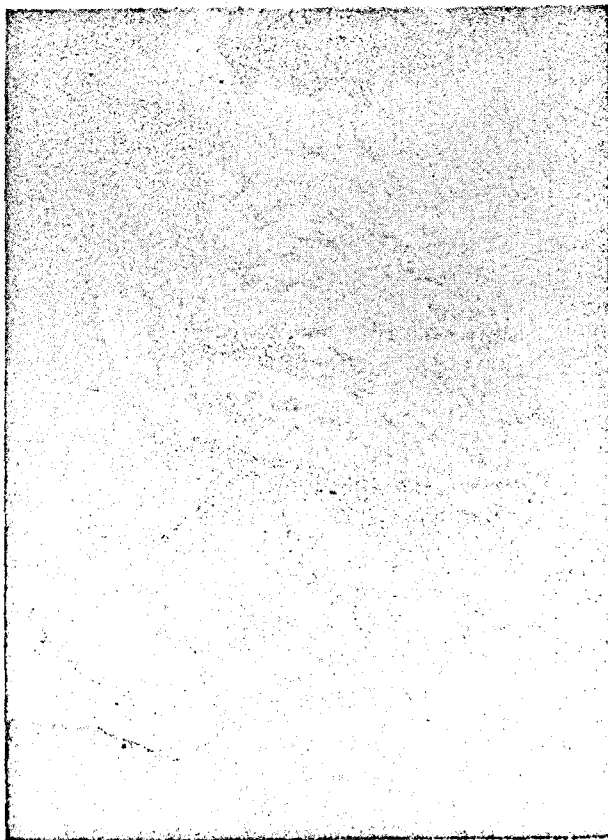
Az Etna mostani működésének fő jellemvonása a lávafolyás. Vagyis a tűzhányó torkából — amelyet kráternek szoktunk nevezni — meglehetősen nyugodtan nagyobb tömegű láva folyik ki. Hogy az ilyen lávafolyások emberlakta helyen milyen veszedelmesek, megítélhető abból, hogy hőfokuk 1000 foknál is nagyobb (a forró víz csak 100 fok), sőt frissen kiömlve, tehát a kráter közelében a 2000 fokot is megközelítik. Világos, hogy ilyen elképzelhetetlenül nagy forróágánál fogva, ahova ér, mindent egy pillanat alatt felperzsel és megöl.

Most az Etna oldalán a láva csak 80 métert haladt óránként, de van olyan híg láva is, mely hasonló lejtésű területen 20—30 km. óránkénti sebességgel zuhog le. Az ilyen rohanó lávaár elől persze alig van menekvés. — A lávának nagyságában is vannak különbségek. Az Etna lávafolyása csak a kisebbek közül való. Óriás lávaömlés ismeretes Amerikából, hol az 1000—1500 m. vastagság mellett akkora területet borít, mint a régi Osztrák-Magyar monarchia $\frac{2}{3}$ része.

A vulkáni kitéréseknel a lávafolyás mellett nagy szerepe van a hamu hullásnak és különböző gázok és gőzök kitérésének is. A vulkáni hamu úgy jön létre, hogy a kráterből nagy erővel kitérduló gázok és gőzök a lávát szétporlasztják éppen úgy, mint ahogy a szőlőpermetező a vizet. Hamunak azért nevezik, mert éppen olyan laza összetartású por, mint a közönséges namu, még a színe is olyan. Tiszán csak hamu hullott minden láva nélkül a Krakatau vulkánnál, mely tulajdonképpen kis sziget volt Ázsia délkeleti részén. Ennek területe a kitérés előtt 33 km² volt. 200 évi nyugafom után 1883-ban indult ismét működésnek. Ez alkalommal a sziget $\frac{2}{3}$ részét a levegőbe röptette, minek menydörgésszerű robaja 3400 km.-re haltszoit. A robbanás ökolnyai kődarabokat 80—100 km.-re

is eldobott. Azután a vulkán olyan rettentő nagy tömegű hamut hányt ki magából, hogy a hamu még a 3100 km. távolságra fekvő Japánban is elsötétítette a Napot, amely a kráter fölött 70 km. magasságig repült föl, a Föld egész légkörében elterjedt. Szerencsére maga a sziget lakatlan volt, a kitérésnek azonban így is mintegy 40.000 ember áldozata volt, a környező szigeteken. Az ilyen kitérésnek borzalmasságát növeli az, hogy a hamuval együtt iszonyu nagy tömegű vizgőz is tódul ki, mely a levegőn felhővé sűrűsödve, hirtelen felhőszakadást hoz létre. A koromsötét éjben a fekete füsttömeget rémesen világítja meg alulról a kráter tüze, benne egymást érik a cikázó villámok, melyek hangja azonban elvész a vulkán ezer kilométerekre hangzó dördüléseiben. Nem csoda, hogy — amint ez a Krakatau kitérésénél is történt — akik ilyen poklot átélnek, azok legnagyobb része beleőrül a kiállott borzalmakba.

A felhőszakadás az izzó hamuval keveredve, valóságos forró pocsolya képében indul a vulkán lejtőjére, honnan a már lehullott hamut is magával ragadva, mint romboló iszapár rohan le, maga előtt mindent elsepelve s a lejtő lábánál mindent eltemetve. Ilyen katasztrófa temette el Pompéji és Herculánium városokat is az olaszországi Vezuv nevű tűzhányónak a 79 ik évi kitérése alkalmával. E városokat most ássák ki, közel 2000 éves sirjukból.

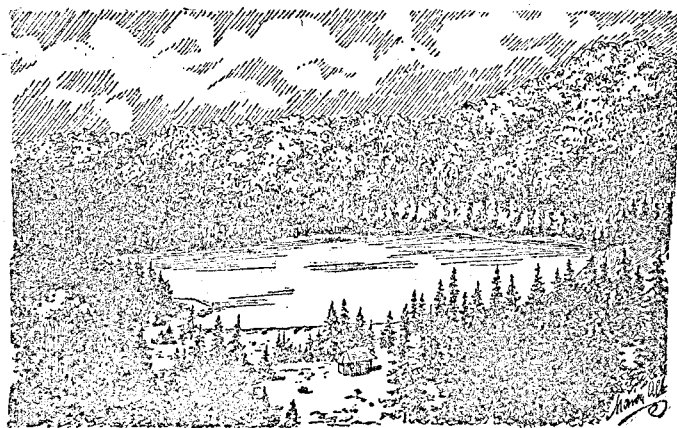

A. Vezuv—tűzhányó kitérésben.

A vulkánkitöréseknek egy harmadik fajtáját a Mont-Peléé vulkán szintén nagyon szomorú emléktől példája tárja elénk. Ez a tűzhányó Amerika egyik szigetén van s katasztrófális kitörése 1902-ben történt. A kitörést itt is heves robbanások vezették be, melyek 3000 mázsás izzó kőtuskókat 3—4 km.-re röpitettek. Ezután izzó gőztömeg tödült ki a kráterből, mely vihar gyorsasággal röpült a sziget fővárosa, Sant-Pierre felé. Az izzó gőzben, melynek hőmérsékletét 1000 fokra becsülik, a város csak lobbant egyet, mint a lámpába került szunyog s 30.000 lakosával egy szempillantás alatt megsemmisült.

Vannak azonban barátságosabb vulkánok is. Ilyen pl. a havai sziget (Amerika és Ázsia között fekszik) Kilauea nevű vulkánja, melynek kráterében, mint valami óriási üstben már emberemlékezet óta szép lassan rotyog az izzó láva. Néha-néha feljebb duzzad, s akkor a felesleg lecsorog a kráter peremén a tengerbe, hol irtózatossággal lehül és megkeményedik, soha azonban nagyobb bajt nem csinál.

A tűzhányók abban is hasonlítanak az emberhez (ha már előbb megtettük ezt az összehasonlítást), hogy ezek is megöregednek, sőt meg is halnak. Az öregedő vulkánok már képtelenek nagyobb kitörésekre, legfeljebb csak csendesen füstölnének, pipálgatnak, míg végre aztán ezzel is felhagynak. Ilyen végelgyengülésben levő vulkánunk nekünk is van: a Hargitta, melynek régi kráterét ma a Szent Anna tó foglalja el. Régen

Szent Anna-tó

A gyönyörű Szent-Anna-tó
mely egy tűzhányó kráterében keletkezett.

ez is nagy legény volt, ma azonban már a pipa is alig lóg a szájában. Füstölgését már nem is láthatni, de még érezni pl. a torjai Büdösbarlangban, melybe a mélyből kengáz és főképen szén-sav szivárog fel. A szén-av-gőzölgés, mint haldokló, vulkáni működés általános a Hargitta környékén, ez az, ami az ottani vidéken sok forrásnak a vizét, sőt sok helyen a talajvizet is szén-savas vízzé, borvízzé alakítja.

Dr. Balogh Ernő.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

L. M. Kolozsvár. A sajtó készítéséről szóló füzet az alábbi címnél kapható. Szász Ferenc Camasasul de sert — Pusztakamarás — posta Sarmasul Mare — Nagsármás — Kolozs megye. — G. m. S. Ágya. A 100 Leuból 22 Leu a múlt és 78 Leu a folyó évi előfizetésre szól. Naptár ment. — M. E. Erdőd. A 187. leut köszönettel elszámoltuk. Lapokat jun. 1-től előfizetők nevére küldjük. Hálás elismerés nemes fáradozásáért. A 10 példányt külön köteg alatt küldjük b. címére. — B. A. Székelyderzs. Előfizetés folyó évi jul. 1. jár le küldött 22 Leu beszámításával. — Z. D. J. Józsefháza. Köszönjük a 7 új előfizetőt. A 264 Leut elszámoltuk. — B. P. Kakaszentmárton Köszönjük sorait. K. S. címét kijavítottuk. — K. S. Magyardecse. Jul. 1-től új lakhelyére saját címére megy a lap. — K. I. Csikszentgyörgy. A beküldött naptárak ellenértékül 31 Leu 50 banit előfizetés címén javára írtunk. Előfizetés folyó évi dec. havában jár le. B. S. Szalárd. A lap egy nehányszor érthetetlen okból visszaérkezett. Innen rendesen történik a lap elküldése. Hiányzó számok közlését kérjük. — N. L. Margitta. Köszönjük az új előfizetőket. D. M. Székelyszentmihály. A 3 példány előfizetése a múlt évről rendbe van. A folyó évi előfizetést kérjük. — F. E. A kérdőjeles levélre mi a válasz. — Az alábbiak előfizetése lejárt illetve lejár. K. L. Mezőveresegyháza. Folyó évi szept. 1. Cz. A. Torozskó. 1922. dec. 31. a küldött 22 Leuval. A. J. Petrozsény. Folyó évi okt. 1. N. S. Kolozs. Folyó évi márc. 1. M. V. Vásáros. Folyó évi jul. 1. F. F. Gyergyóremete. 1822. dec. 31. N. L. Felsőbánya. 1922. dec. 31. T. L. Torda. Folyó évi apr. 1. M. D. és P. R. Szilágycseh. Folyó évi jun. 15. J. D. Homoródszentpeter. Folyó évi dec. 31. S. J. Marosludas. Folyó évi dec. 31. Jff. T. A. Nyárádköszvényes. 1924. apr. 1. K. A. Erzsébetbánya. Folyó évi okt. 1. J. K. Bukarest. Folyó évi dec. 31. A többi beérkezett levélre a következő számunkban megy értesítés.

Olvassa a „Pásztortűz“-et.

Gazdasági gépek és eszközök.
Vetőmagok

Műszaki Cikkek kaphatók!

Hann és Társa Gép és Műszaki Kereskedelmi r. t.-nál
Cluj-Kolozsvár Str. Reg Mária
(volt Deák Ferenc-utca) 11.
Telefon 2—36. Sürgöny cím: Hanncomp.

